

Aarhus d. 10. August 2025

Til

Aarhus Kommune

Teknik og miljø

Plan og Byggeri

## **Høringssvar til *Forslag til Lokalplan nr. 1237 med miljøvurderingsrapport - Vindmøller ved Vosnæs***

Danmarks Naturfredningsforening i Aarhus (DN) har med stor interesse fulgt processen omkring planerne for opstilling af vindmøller ved Vosnæs. Således afgav vi i september 2023 [bemærkninger til debatoplægget](#) for vedvarende energi-projekter (VE) ved Studstrup og Vosnæs, og har siden deltaget i de kommunalt nedsatte interessent-arbejdsgrupper, der har haft til formål at kvalificere planerne.

DN har igennem hele forløbet forholdt sig konstruktivt til projektet, og gør det fortsat. Med udgangspunkt i foreningens erklærede mål om at arbejde for både et stabilt klima og en mangfoldig natur, er det i nærværende sammenhæng vores primære ærinde at vurdere og balancere hensynene således, at klimakrisen adresseres hurtigt og effektivt, uden at biodiversitetskrisen samtidig forværres. Skønt der givetvis er forhold omkring projektet, der kan problematiseres, **er det DN's overordnede opfattelse, at den grønne balance er fundet ved Vosnæs, idet de planlagte møller vil bidrage substantielt til indfrielse af Aarhus Kommunes klimamål, uden samtidig at kompromittere områdets økologiske funktionalitet eller konkrete naturværdier væsentligt.**

I håbet om at bidrage til et mere nuanceret syn på såvel det konkrete projekt, som på den generelle omstilling af vores energiforsyning, har DN i det følgende valgt at redegøre lidt mere indgående for de bagvedliggende overvejelser vedrørende vores standpunkt.

### **Baggrund og fremtidsperspektiver**

Danmarks Naturfredningsforening følger med stigende bekymring den globale klimasituation, og arbejder i den sammenhæng for øget folkelig bevidsthed og styrket politisk handling i Danmark. Vi er af den opfattelse, at den grønne omstilling til en vedvarende, CO<sub>2</sub>-neutral energiforsyning er afgørende for at vi kan bidrage til indfrielsen af de internationale klimamålsætninger. Ikke mindst i Danmark indebærer det en markant udbygning af solceller og vindmøller, som uundgåeligt vil udfordre vores hidtidige opfattelse af det danske land- og vandskab.

DN er på den baggrund indforstået med, at vi i større omfang end tidligere skal vænne os til oplevelsen af VE-anlæg, så længe de i øvrigt anlægges med omtanke og som led i en overordnet planlægning. DN accepterer ikke, at naturen lider nævneværdig overlast som følge af VE-anlæg, idet vi betragter biodiversitetskrisen som tilsvarende alvorlig og menneskeligt forårsaget. Det er altså afgørende for DN, at man så vidt muligt finder fælles løsninger på biodiversitetskrisen og klimakrisen, så der ikke skabes et modsætningsforhold mellem de to største samfundsudfordringer, som vi og de kommende generationer står overfor.

DN Aarhus afgav i 2019 høringssvar til Aarhus Kommunes temaplan for placering af VE-anlæg, hvori vi – i lyset af ovenstående erkendelser – grundlæggende bakkede op om ambitionsniveauet og hovedparten af de foreslåede udpegninger, og sågar foreslog yderligere lokaliteter til opstilling af både solceller og vindmøller.

Siden har vi forgæves ventet på en realisering af VE-planen, som angiveligt har været strandet på en paradoksalt blanding af manglende projektansøgninger og utilstrækkelige medarbejderressourcer hos planmyndigheden. Der er i de forgangne 20 år ikke blevet rejst én eneste vindmølle i Aarhus Kommune, og af kommunens nuværende energiforbrug dækkes kun omtrækt 2 pct. af VE. Desuden er de aldrende vindmøller snart udtjente og forventes at blive fjernet, og dermed er der risiko for at den lokale VE-produktion falder. Projektansøgningen til Vosnæs repræsenterer således et lokalt gennembrud i den reelle grønne omstilling, og bør derfor alene af den grund mødes med positiv interesse.

Lokaliteten ved Vosnæs udgør én af blot 3 potentielle områder som kommunen i ovennævnte temaplan har udpeget som egnet til placering af vindmøller i Aarhus Kommune. Disse er identificeret ved en grundig screening på baggrund af formelle lovgivningsmæssige kriterier ift. støj, afstand til bebyggelse, naturværdier mm. Ud af disse betragtes et område ved Kasted som usandsynligt, fordi der angiveligt ikke er lodsejermæssig interesse for at lægge arealer til. Desuden findes en mulig placering på Aarhus industrihavn, som trods en vis politisk opbakning og DN's varme tilslutning, forbliver særdeles usikker. Og endelig resterer altså lokaliteten ved Vosnæs, hvor lodsejer ønsker at deltage i et samarbejde, og et energiselskab har ansøgt om at realisere et projekt.

Det er således åbenlyst udfordrende at finde velegnede placeringsmuligheder for vindmøller i Aarhus Kommune. Der er dem, der derfor mener, at Aarhus Kommune bør drage konsekvensen af disse udfordringer og helt undlade at opføre vindmøller, eller i det mindste gøre det udenfor kommunegrænsen. I DN Aarhus tilslutter vi os imidlertid det synspunkt, at Aarhus Kommune naturligvis bør påtage sig sin del af ansvaret for den grønne omstilling, i det omfang mulighederne byder sig. Det betyder ikke en ukritisk omfavnelser af enhver projektansøgning, men en konstruktiv behandling af seriøse forslag, der matcher de formelle kriterier og arealudpegninger.

Området ved Vosnæs er ganske vist omfattet af en kommunal udpegningsområde som bevaringsværdigt landskab, hvilket i udgangspunktet komplicerer opstillingen af vindmøller og andre tekniske anlæg. DN forholder sig principielt skeptisk til afvigelser fra eksisterende udpegninger i Kommuneplanen og er traditionelt forbeholden overfor netop VE-placering i bevaringsværdige landskaber.

Vi konstaterer imidlertid, som beskrevet ovenfor, at der ikke er ansøgt ved Kasted og næppe heller bliver det. Og skønt der aktuelt pågår undersøgelser af, hvorvidt der på havnen kan rejses op til 6 vindmøller, har det i givet fald lange udsigter og bliver måske aldrig til noget, idet man tidligere har afvist en konkret ansøgning om 2 vindmøller.

Den nødvendige udbygning af VE-produktion i kommunen er således milevidt fra at være realiseret eller endog påbegyndt. Det taler i den givne situation for en pragmatisk holdning til etablering af vindmøller i et bevaringsværdigt landskab, når denne udpegningsområde i Kommuneplanen er begrundet i det kulturhistoriske hovedgårdslandskab, og dermed altovervejende baserer sig på visuelle og æstetiske hensyn sat overfor det presserende behov for at fremme overgangen til nonfossil energi.

### **Naturforhold og afværgeforanstaltninger**

For DN har det, som beskrevet indledningsvis, været afgørende, at projektet ved Vosnæs ikke indebærer en væsentlig forringelse af konkrete naturværdier, forstået som bestande af arter eller deres levesteder.

Idet møllerne planlægges rejst på bar mark i landbrugsmæssig omdrift, vil selve deres placering ikke medføre tab af, eller indgreb i, eksisterende levesteder for vilde arter af dyr og planter. Derimod lægges op til, at pladsen omkring hver af møllerne etableres som næringsfattigt ruderal med en ekstensiv forvaltning, som har potentiale til at understøtte en øget biodiversitet.

Det primære naturhensyn knytter sig således til møllernes perifere omgivelser, herunder kysten, mindre vandhuller og de nærved liggende skove, der bl.a. tjener som levested for en række arter af fugle og flagermus.

Projektområdet vurderes ikke at ligge på eller påvirke en egentlig rute for fugletræk, og skønt enkeltstående fugledrab næppe kan udelukkes, vurderes der ikke at være tale om en negativ påvirkning på bestandsniveau.

Det er uden for enhver tvivl, at der forekommer flagermus i selve projektområdet og ikke mindst i dets umiddelbare nærhed. Således er tilfældet i øvrigt i langt det meste af Danmark, på tværs af naturtyper, og man kan derfor argumentere for at det er vanskeligt, endsige umuligt, at finde en lokalitet i Danmark, hvor flagermus ikke risikerer at blive påvirket ved opstilling af vindmøller. På den baggrund ligger det DN på sinde, at der træffes forholdsregler som minimerer den potentielle påvirkning af flagermus og dermed sikrer, at vindmøllerne kan rejses uden at udgøre en trussel for flagermus på bestandsniveau.

Alle danske flagermusarter er fredede og deres levesteder beskyttet efter EU's Habitatdirektiv, og de kræver derfor en særlig hensyntagen. Sådanne hensyn behøver imidlertid ikke at forhindre et givent projekt, men kan imødekommes ved implementering af en række såkaldte afværgeforanstaltninger, der muliggør projektet og samtidig bevarer arternes økologiske integritet.

Høringsmaterialet beskriver en række sådanne konkrete afværgeforanstaltninger, som vurderes at imødekomme det påkrævede hensyn til flagermus. DN finder det således helt centralt, at man vil integrere driftstop på møllerne på tidspunkter og ved vejrmæssige forhold, hvor flagermusenes aktivitetsniveau skønnes uforeneligt med møllevingernes roteren. Kriterierne for driftstoppet er fastsat med udgangspunkt i videnskabelige anbefalinger og myndighedernes vejledninger, og vurderes at tilgodese flagermusene i såvel deres yngleperiode som i de sæsonbestemte trækperioder. Det vides ikke for nuværende, om der er trækkende flagermus i området, men dette afklares ved en igangværende monitoring

DN bifalder helt overordnet, at der iagttages et forsigtighedsprincip for så vidt angår møllernes potentielle påvirkning af flagermus. I den forbindelse har DN en forventning om, at det planlagte supplerende driftstop af møllerne under bestemte forudsætninger i trækperioderne, ideelt set gøres permanent, såfremt det ikke påvirker vindmøllernes omkostningseffektivitet væsentligt. Alternativt, at det som minimum opretholdes indtil der foreligger data, som klart sandsynliggør at det IKKE vil medføre øgede, negative konsekvenser for eventuelle trækkende flagermus at ophæve bestemmelserne om driftstop.

### **Visuelle forhold**

DN anerkender det indlysende faktum, at placeringen af 3 vindmøller ved Vosnæs vil indebære en visuel påvirkning af det eksisterende landskab. Som det anskueliggøres i høringsmaterialet, vil udsigten fra forskelligt hold forandres mærkbart, og visse steder vil der også kunne argumenteres for en egentlig forringelse, såfremt man tillægger ubrudte – eller blot uforandrede – udsigter en særlig værdi.

Det er imidlertid nærliggende at påpege, at det eksisterende landskab på ingen måde er jomfrueligt og upåvirket, men derimod allerede stærkt kulturpåvirket og præget af menneskelig aktivitet og foretagsomhed gennem århundreder. Mest nærliggende er det selvfølgelig at fremhæve skorstenen og de øvrige tekniske anlæg ved Studstrupværket, men også det intensive landbrugslandskab omkring Kaløvig er et udtryk for en markant menneskelig påvirkning. Det er imidlertid en påvirkning, som vi for længst har vænnet os til; en uomgængelig referenceramme for den moderne landskabsforståelse, som for øvrigt i et naturperspektiv har haft og fortsat har en helt anderledes og fundamentalt negativ betydning for biodiversiteten, end 3 vindmøller placeret i samme landskab.

Pointen er, at en ny og alvorlig virkelighed med påtrængende klimaudfordringer kalder på vores evne og vilje til at anskue kulturlandskabet – og vindmøller – i et ændret perspektiv. Hvorvidt udsigten fra dette perspektiv forringes eller forbedres er i vidt omfang en subjektiv betragtning. Der vil være dem, der hævder, at en vindmølle er grim og malplaceret uanset, hvor

den opstilles, mens andre modsat vil finde den flot og imponerende. Og så vil der være det store, pragmatiske flertal, som anerkender kompromisset og ser møllerne som et udtryk for en vellykket omstilling af vores energiforsyning, som ikke alene bidrager til opretholdelsen af vores bekvemmelige tilværelse, men i sidste ende også forhindrer at den sker på bekostning af et levende naturgrundlag.

Det betyder ikke at vi skal forkaste alle hidtidige forbehold og rejse vindmøller hvor som helst. Der skal naturligvis stadig ligge grundige overvejelser til grund for VE-udpegninger og opstilles strenge kriterier for en række relevante hensyn, og der skal stadig være steder, hvor det ikke er udsigten til vindmøller, men derimod til andre kvaliteter, som prioriteres. Men der er legitime og vægtige begrundelser for at prioritere placeringen af vindmøller højere end hidtil – og visse steder også over udsigt og rent landskabsæstetiske hensyn.

### **Grøn pulje**

Projektet udløser en lovpligtig grøn pulje på godt 4 mio. kr., som administreres af Aarhus Kommune. DN anbefaler, at midlerne anvendes lokalt til biodiversitetsfremmende tiltag og/eller sekundært som understøttelse af rekreative muligheder i lokalområdet, evt. på tværs af kommunegrænsen.

### **I øvrigt**

DN forudsætter naturligvis at alle relevante lovgivningsmæssige kriterier og krav er iagttaget og overholdt, samt at alle relevante myndighedstilladelser foreligger. Herunder tilslutter DN sig det anbefalede miljøstop ifm. skyggekast, således at evt. gener for berørte naboejendomme begrænses mest muligt. Endelig har DN en forventning om, at alle fastsatte driftsvilkår for vindmøllerne, herunder afværgeforanstaltninger ift. flagermus, overholdes minutiøst og løbende kontrolleres af de ansvarlige myndigheder.

DN bifalder muligheden for at nærmeste naboer kan blive medejere af en del af projektet og derved høste konkret udbytte af møllernes placering.

### **Sidenhen**

Afslutningsvis finder DN det relevant at fastslå, at vindmøller jo ikke i sig selv er en permanent installation som medfører en irreversibel ændring af landskabet. Der er tale om et teknisk anlæg, som ikke fordrer nævneværdige, fysiske indgreb i terræn eller omgivelser, og som har en begrænset levetid på ca. 25-30 år. Derefter kan møllerne enten levetidsforlænges eller forholdsvis nemt og billigt fjernes, når de eller deres formål er udtjent.

Vi kan nære et forfængeligt håb om, at vi inden for de næste få årtier med rettidig omhu har reduceret samfundets CO<sub>2</sub>-udledninger og dermed afværget de værste klimakatastrofer. Og at vi i mellemtiden har optimeret en bæredygtig havvindproduktion og udviklet nye teknologier, der i sidste ende reducerer eller ligefrem overflødiggør behovet for landbaserede vindmøller. Men her og nu kalder situationen på akutte løsninger, der adresserer behovet for en øjeblikkelig omstilling af vores energiforsyning, uden samtidig at gøre uoprettelig skade på naturen. En sådan løsning synes, efter DN's opfattelse, at være fundet ved Vosnæs.

DN vil have et vedvarende fokus på – og løbende arbejde for – at anlæggene dekommissioneres bæredygtigt, samt at arealerne efterfølgende i videst muligt omfang konverteres til varige naturformål.

### **Procesforløb og borgerinddragelse**

Det er altid relevant at diskutere, hvor og hvordan kommunikation og inddragelse bedst finder sted, så alle berørte parter føler sig hørt og imødekommet. Erfaringer fra talrige VE-projekter landet over (samt almindelig sund fornuft) indikerer, at maksimal inddragelse og lokal forankring øger sandsynligheden for et vellykket projekt med færrest mulige protester.

Det er helt overordnet DN's opfattelse, at såvel projektudvikler som Aarhus Kommune er opmærksom på ovenstående, og har bestræbt sig på at tilrettelægge en offentlig inddragelsesproces, der rummer alle de obligatoriske tiltag såsom debatoplæg, arbejdsgrupper, borgermøder og høringsfaser. Man kan altid gøre det bedre, men i sidste ende vil det sjældent kunne lade sig gøre at stille alle tilfredse. Alle relevante parter bør dog som minimum få mulighed for at komme til orde.

DN hæfter sig i den forbindelse ved den kritik, der har været rejst vedrørende den manglende eller utilstrækkelige inddragelse og dialog med borgere og politikere i Syddjurs Kommune, der ligger tæt op ad projektområdet. Det havde helt givet været fremmende for forløbet, hvis man fra begyndelsen havde rakt ud og – om muligt – ladet relevante interessenter i Syddjurs omfatte af samme proces og høringsberettigelse, som borgere i Aarhus Kommune. Uanset Aarhus Kommunes formelle ret til selvbestemmelse, må der herske en berettiget forventning om indbyrdes koordinering og forventningsafstemning, og ideelt set fælles planlægning på tværs af den imaginære linje i landskabet, som kommunegrænsen udgør. Eller i hvert fald som minimum en gensidig orientering om planer og projekter, som på den ene eller anden måde har indflydelse på forhold i den respektive nabokommune.

DN vil på den baggrund opfordre til, at Aarhus Kommune tager kritikken til efterretning og til stadighed udvikler og forfiner mekanismer, der sikrer en transparent, demokratisk og reelt inddragende planlægnings- og beslutningsproces. Forløbet omkring Vosnæs har i særdeleshed givet anledning til overvejelser om, hvordan man bedst muligt etablerer dialog og samarbejde på tværs af kommunegrænsen, ikke mindst ifm. fremtidig etablering og drift af VE-anlæg. Men for så vidt også ifm. anden arealplanlægning, som det eksempelvis foregår aktuelt ifm. implementeringen af aftalen i Den Grønne Trepark.

På vegne af bestyrelsen i DN Aarhus

Sebastian Jonshøj, formand